

sygn. akt VII Pa 155/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

Przewodniczący SSO Małgorzata Jarząbek (spr.)

Sędziowie SO Monika Roslan – Karasińska

SO Agnieszka Stachurska

Protokolant st.sekr.sądowy Mariusz Żelazek

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2019 r. w Warszawie

sprawy z powództwa W. P.

przeciwko Samorządowi Województwa (...) w W.

o ustalenie istnienia stosunku pracy, wydanie świadectwa pracy, odszkodowanie na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, przekazanie składek do ZUS

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 października 2018 r., sygn. VI P 120/18

1. oddala apelację,
2. zasądza od powoda W. P. na rzecz pozwanego Samorządu Województwa (...) w W. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

SSO Agnieszka Stachurska SSO Małgorzata Jarząbek SSO Monika Roslan - Karasińska

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu sprawy z powództwa W. P. przeciwko Samorządowi Województwa (...) o ustalenie istnienia stosunku pracy, wydanie świadectwa pracy, wynagrodzenie, ekwiwalent za urlop wypoczynkowy, odszkodowanie na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, przekazanie składek do ZUS, (sygn. akt VI P 120/18), wydał w dniu 4 października 2019 r. wyrok na podstawie którego:

1. oddalił powództwo o ustalenie istnienia stosunku pracy;
2. oddalił powództwo o wynagrodzenie;
3. umorzył postępowanie w sprawie w zakresie roszczenia o wydanie świadectwa pracy;
4. umorzył postępowanie w sprawie w zakresie roszczenia o zasądzenie ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy;

5. przekazał sprawę w zakresie uregulowania nieopłaconych na rzecz powoda składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.;
6. zasądził od powoda W. P. na rzecz pozwanego Samorządu Województwa (...) kwotę 3.000 zł (trzy tysiące złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy oparł powyższe rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach:

Powód W. P. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w Wydziale Kadr i Spraw Socjalnych Kuratorium Oświaty od dnia 15 listopada 1995 r. na stanowisku nauczyciel – konsultant w Międzyszkolnym Ośrodku ds. Egzaminów Szkolnych (...) w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu. Umowa ta określała, iż oprócz wynagrodzenia zasadniczego powód będzie otrzymywał dodatek specjalistyczny z tytułu wykonywania zadań konsultanta w wysokości 20% wynagrodzenia zasadniczego oraz inne dodatki i świadczenia przewidziane przepisami prawa. W latach 1996 – 1998 wynagrodzenie powoda było kilkukrotnie zwiększane. W dniu 13 listopada 1995 r. powierzono mu stanowisko dyrektora Międzyszkolnego Ośrodka ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W. do czasu przeprowadzenia konkursu.

Międzyszkolny Ośrodek do spraw Egzaminów Szkolnych: (...)

w W. został powołany decyzją nr (...) Kuratora Oświaty w W. w sprawie utworzenia Międzyszkolnego Ośrodka do spraw Egzaminów Szkolnych (...)

z mocą od dnia 15 listopada 1995 r. Celem powołanego Ośrodka było przygotowanie zmian merytorycznych i proceduralnych w programie (...).

Z dniem 1 stycznia 1999 r. w związku z reformą administracji publicznej, dokonaną ustawą z dnia 13 października 1998 r. przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną, Kuratorium Oświaty w W. sporządziło akty przekazania publicznych szkół i placówek do prowadzenia od dnia 1 stycznia 1999 r. przez Starostwo Powiatu (...) oraz Urząd Marszałkowski Województwa (...). Wykonując dyspozycję tych przepisów Województwo przejęło od Wojewody (...) i innych wojewodów oraz Ministrów szereg jednostek organizacyjnych realizujących nowe zadania przypisane ustawami Województwu, w tym placówki doskonalenia nauczycieli. Przejęcie tych jednostek odbywało się na podstawie stosownych dokumentów i wykazów jednostek oraz mienia, przedkładanych przez wojewodę protokolarnie. Wojewoda (...) ani (...) Kurator Oświaty nie przekazał Ośrodka ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W.. Ośrodek nie został przejęty przez Samorząd Województwa. Z dniem 1 stycznia 1999 r. przestał istnieć z mocy prawa.

Powód w dniu 21 października 2002 r. wytoczył powództwo przeciwko Staroście Powiatu (...) oraz Marszałkowi Województwa (...) o zasądzenie kwoty 101.446,91 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia i innych świadczeń związanych z zatrudnieniem – ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, trzynastej pensji, świadczeń z funduszu socjalnego, następnie rozszerzając powództwo o kwotę 38.164,24 zł odnośnie świadczeń dotyczących roku 2003. Ostatecznie postanowieniem z dnia 14 maja 2010 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie Wydział III uchylił wyrok Sądu (...) instancji w stosunku do Marszałka Województwa (...) i odrzucił pozew W. P. oraz uchylił wyrok w stosunku do Międzyszkolnego Ośrodka ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W. i umorzył postępowanie.

W dniu 29 listopada 2017 r. powód wystąpił do Samorządu Województwa (...) o wydanie świadectwa pracy potwierdzającego zatrudnienie na stanowisku nauczyciela -konsultanta i dyrektora Międzyszkolnego Ośrodka ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W..

W odpowiedzi na wniosek powoda Sekretarz Województwa Dyrektor Urzędu Marszałkowskiego Województwa (...) w W. podał, że z uzasadnienia Sądu Apelacyjnego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 14 maja 2010 r. sygn. akt III APa 113/09 wynika, iż Międzyszkolny Ośrodek ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W. z dniem 1 stycznia 1999 r. uległ likwidacji z mocy prawa, zadania nałożone na Ośrodek stały się bezprzedmiotowe, a placówka straciła rację bytu. Ośrodek utracił status pracodawcy, nigdy nie został też przekazany do prowadzenia Samorządowi Województwa (...) przez Kuratora Oświaty. Odmówiono powodowi wydania świadectwa pracy uznając, że Marszałek

Województwa (...) nie jest uprawniony do wydania świadectwa pracy za okres sprawowania przez powoda funkcji dyrektora Międzyszkolnego Ośrodka ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W..

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, a także w aktach sprawy III APa 113/09 Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Treść i autentyczność dokumentów nie była kwestionowana przez żadną ze stron, toteż Sąd uznał je za pełnowartościowy materiał dowodowy w sprawie.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zważył, że powództwo jako niezasadne nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód dochodził w procesie ustalenia istnienia stosunku pracy za okres od 11 listopada 1995 r. do chwili obecnej oraz roszczeń związanych ze stosunkiem pracy: wynagrodzenia za pracę (za 9 miesięcy), ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, tzw. trzynastej pensji, przekazania na konto ZUS w W. kwot wynikających z ubezpieczenia społecznego, zdrowotnego i emerytalno-rentowego (za 9 miesięcy), odszkodowania za koszty dochodzenia roszczeń zawinionych przez pracodawcę, poniesione w trakcie postępowania sądowego. Następnie w toku procesu powód wycofał żądania dotyczące wydania świadectwa pracy, wypłaty ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy. Wobec faktu cofnięcia powództwa Sąd na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. umorzył postępowanie w tym zakresie.

W zakresie roszczenia o ustalenie istnienia stosunku pracy za okres od dnia 11 listopada 1995 r. do chwili obecnej Sąd Rejonowy zważył, że w rozpoznawanej sprawie powód wystąpił z żądaniem ustalenia istnienia stosunku pracy z pozwaną, a więc z roszczeniem przewidzianym w art. 189 k.p.c. Zgodnie z powyższym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Interes prawny występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa. Niepewność ta powinna być jednak obiektywna, czyli - zachodzić według rozumnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia powoda. Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje tylko wówczas, gdy zachodzi potrzeba jego ochrony. Interes prawny jest materialnoprawną przesłanką powództwa o ustalenie, którą Sąd ma obowiązek badać z urzędu. W orzecznictwie podkreśla się, że interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Interes prawny natomiast nie zachodzi, jeżeli zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw lub jego sfera prawna nie została naruszona ani zagrożona.

W ocenie Sądu Rejonowego powód posiadał interes prawny w przedmiotowym ustaleniu, gdyż ustalenie łączącego strony stosunku jako umowy o pracę miałyby bezpośredni wpływ na szereg uprawnień powoda wynikających z przepisów prawa pracy i ubezpieczenia społecznego, nie tylko przyszłych, ale i bieżących, bowiem powód twierdził, że nadal pozostaje w zatrudnieniu. Podstawę prawną roszczenia o ustalenie stosunku pracy stanowi art. 22 § 1 k.p. w myśl którego, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Przedmiotem rozpoznania nie była okoliczność, czy powód był w ogóle zatrudniony na podstawie umowy o pracę w Międzyszkolnym Ośrodku ds. Egzaminów Szkolnych (...), bowiem jak wynika z akt sprawy, powód został zatrudniony na podstawie umowy o pracę w dniu od dnia 15 listopada 1995 r. na stanowisku nauczyciel – konsultant. Powierzono mu też czasowo stanowisko dyrektora Międzyszkolnego Ośrodka ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W..

Sąd Rejonowy wskazał, że z dniem 1 stycznia 1999 r. w związku z reformą administracji publicznej, dokonaną ustawą z dnia 13 października 1998 r. powstało województwo (...). Województwo przejęło od Wojewody (...) i innych Wojewodów oraz Ministrów szereg jednostek organizacyjnych realizujących nowe zadania przypisane ustawami Województwu, w tym placówki doskonalenia nauczycieli.

Ośrodek ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W. nie został przejęty przez Samorząd Województwa. Z dniem 1 stycznia 1999 r. przestał istnieć z mocy prawa. Natomiast przed tą datą pracodawcą powoda w żadnym wypadku nie był Samorząd Województwa (...), bowiem wówczas podmiot ten jeszcze nie istniał.

Powód twierdził, że stosunek pracy nigdy formalnie nie został z nim rozwiązany, a Ośrodek nie został formalnie zlikwidowany, dlatego stosunek pracy między powodem, a Samorządem Województwa istnieje nadal. W ocenie Sądu Rejonowego powód nie udowodnił, że Międzyszkolny Ośrodek do spraw Egzaminów Szkolnych (...) prowadził działalność po dniu 1 stycznia 1999 r. Mimo, że umowa o pracę z powodem

z dnia 15 listopada 1995 r. nie została formalnie rozwiązana, a była zawarta na czas nieokreślony, to po dniu 1 stycznia 1999 r. stała się umową fikcyjną w tym sensie, że powód żadnej pracy na jej podstawie nie wykonywał, a w sytuacji, w której Ośrodek faktycznie nie działał powód nie mógł skutecznie dochodzić ustalenia istnienia stosunku pracy w tym czasie. Reforma administracji publicznej wprowadzona w życie w dniu 1 stycznia 1999 r. sprawiła, że po dniu 1 stycznia 1999 r. zadania nałożone na Ośrodek stały się bezprzedmiotowe, a sam Ośrodek stracił rację bytu. Z dniem 1 stycznia 1999 r. przestał on istnieć z mocy samego prawa. Ponadto, w ocenie Sądu Rejonowego, powód nie wykazał, by jakiegokolwiek czynności były świadczone przez niego na rzecz pozwanego w tej sprawie, a już w zupełności nie udowodnił, że stosunek pracy łączył go z Samorządem Województwa (...) do chwili obecnej. W okresie do 1 stycznia 1999 r. Samorząd natomiast nie istniał. Zdaniem Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie brak było jakiegokolwiek elementów pozwalających ustalić stosunek pracy zgodnie z roszczeniem powoda. Z tych przyczyn Sąd oddalił powództwo o ustalenie istnienia stosunku pracy.

W konsekwencji powyższego, pozostałe roszczenia ściśle związane ze stosunkiem pracy podlegały oddaleniu. Nadto, przede wszystkim roszczenia pieniężne dochodzone przez powoda uległy przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 kodeksu pracy. Zgodnie

z ww. przepisem roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym stały się wymagalne.

W zakresie roszczenia o uregulowanie nieopłaconych na rzecz powoda składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne Sąd Rejonowy przekazał sprawę do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na podstawie art. 464 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, w myśl którego odrzucenie pozwu nie może nastąpić

z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, gdy do rozpoznania sprawy właściwy jest inny organ. W tym wypadku sąd przekazał mu sprawę. Postanowienie sądu o przekazaniu sprawy może zapaść na posiedzeniu niejawnym. Jeżeli jednak organ ten uprzednio uznał się za niewłaściwy, sąd rozpozna sprawę – taka sytuacja nie miała miejsca.

W zakresie żądania odszkodowania za poniesione koszty dochodzonych roszczeń w okresie 2002 – 2018 r. Sąd uznał je za bezpodstawne. Zgodnie z art. 415 k.c. kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Powód, w ocenie Sądu, próbował odzyskać koszty sądowe, jakie poniósł w sprawach wytoczonych przeciwko różnym podmiotom, w sprawach zakończonych prawomocnie. Powód był inicjatorem tych procesów, prowadził je z udziałem profesjonalnych pełnomocników i za ewentualnie błędy procesowe skutkujące oddaleniem powództw nie powinno odpowiadać pozwany.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł w dniu 21 listopada 2018 r. powód, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w części, t.j. w punktach 1, 3, 5 i 6.

W ocenie powoda wyrok Sądu Rejonowego w tej części narusza zasady sprawiedliwości społecznej, krzywdzi jego i jego rodzinę oraz tworzy niebezpieczny precedens. Powód wniósł o uchylenie wyroku w tej części.

W uzasadnieniu apelacji powód wskazał, że w jego ocenie Sąd Rejonowy nieprawidłowo rozpoznał jego roszczenie o ustalenie stosunku pracy, gdyż nie wziął pod uwagę, że zawarta z nim umowa o pracę nie została rozwiązana na podstawie prawa.

Zdaniem powoda, nieprawdą jest, że był zatrudniony w Wydziale Kadr i Spraw Socjalnych Kuratorium (...), gdyż organ ten, jako dział Kuratorium, wyłącznie przygotowywał formularz umowy. Wskazał również, że umowa o pracę nie została z nim rozwiązana,

a Międzyszkolny Ośrodek ds. Egzaminów Szkolnych (...) nadal funkcjonował

po 1 stycznia 1999 r., choć nie wykonywał zadań na rzecz nowego pracodawcy – Samorządu Województwa (...), bo ten odmówił przejęcia Ośrodka, mimo, że Ministerstwo Edukacji Narodowej stwierdziło, że Ośrodek ten powinien zostać przejęty jako placówka doskonalenia zawodowego. W ocenie powoda, likwidacja Ośrodka powinna nastąpić na podstawie prawa, tj. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej. Domaganie się przez powoda wynagrodzenia za 9 miesięcy nie wynikało z niezapłacenia za świadczenie pracy, ale z powodu złamania wobec niego prawa i niezastosowania przepisów resortowych, które zostały dla takich przypadków stworzone. Zdaniem powoda to, że urzędnicy zlekceważyli przepisy Sąd Rejonowy uznał za nieistotne w sprawie, co ocenił za wyjątkowo krzywdzące. Niefunkcjonowanie Ośrodka nie oznacza, według powoda, że został zlikwidowany oraz, że wygaśnięciu uległa jego umowa o pracę, co uznał za kolejny rażący błąd w sprawie. Dodatkowo powód zarzucił Sądowi Rejonowemu również wprowadzenie go w błąd poprzez niepoinformowanie o ewentualnych kosztach roszczeń, mimo że od początku nie reprezentował go żaden przedstawiciel prawny. Wskazał przy tym, że przez ostatnie lata był zatrudniony na ½ etatu z wynagrodzeniem 1.200 zł, a ostatnio zaczął pracować jako nauczyciel j. polskiego w Szkole Podstawowej za wynagrodzeniem 2.850 zł, jest jedynym żywicielem rodziny i ma na utrzymaniu 10-letniego syna wymagającego specjalistycznej opieki. Zakwestionował przy tym postępowanie Sądu Rejonowego w zakresie informowania o ewentualnych kosztach procesu. Powód zarzucił również Sądowi Rejonowemu niewłaściwe, pozbawione wnikliwości rozpatrzenie żądania odprowadzenia składek na ZUS, choć Sąd ten w ocenie powoda wiedział, że domaga się uznania tego roszczenia za okres, za który składki powinien odprowadzić nowy pracodawca. Zaznaczył przy tym, że nie doszło do likwidacji Ośrodka, a w 1999 r. był on jednocześnie zatrudniony jako dyrektor Liceum Ogólnokształcącego pod tym samym adresem, co Ośrodek (...) i składki ZUS za oba te stanowiska pracy były odprowadzane przez tego samego płatnika składek. Ponadto powód wskazał, że Sąd Rejonowy oparł się na swoich ustaleniach dotyczących istnienia stosunku pracy na podstawie jej świadczenia bądź nie, co jest stanowiskiem z gruntu fałszywym, ponieważ Samorząd Województwa stał się jego pracodawcą z mocy samego prawa, co potwierdził Sąd Apelacyjny w sprawie III APa 113/09, ale w wyniku rażących błędów swoich urzędników nie dopuścił do nawiązania stosunku pracy na normalnych, obowiązujących w krajach UE zasadach (k. 131-132 a.s.).

W odpowiedzi na apelację z dnia 19 grudnia 2018 r. pozwany Samorząd Województwa (...), reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie apelacji powoda oraz zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego. Ustosunkowując się do podniesionych zarzutów apelacji, pełnomocnik pozwanego wskazał, że w zakresie żądania ustalenia istnienia stosunku pracy, stronami postępowania mogą być wyłącznie podmioty, o których mowa w art. 22 k.p., natomiast Samorząd Województwa (...) nie jest jednostką organizacyjną zatrudniającą pracowników, o której mowa w art. 3 k.p., lecz jednostką samorządu terytorialnego o charakterze regionalnym, o której mowa w art. 164 ust. 2 Konstytucji RP i regionalną wspólnotą samorządową, o której mowa w art. 1 ustawy o samorządzie województwa. Skoro pozwany nigdy nie był pracodawcą powoda, bo nie mógł być z przyczyn określonych powyżej, to żądanie wydania świadectwa pracy od pozwanego nie znajduje podstaw prawnych (k. 142-143 a.s.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była niezasadna.

Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy dokonał analizy materiału dowodowego, poczynił ustalenia w zakresie stanu faktycznego oraz zastosował przepisy, skutkiem czego zaskarżony wyrok zawiera trafne i odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Okręgowy nie dopatrywał się nieprawidłowości w ustaleniach poczynionych przez Sąd Rejonowy w zakresie okoliczności składających się na stan faktyczny, jak również zastosowanych przepisów prawa materialnego. Zebrany przez Sąd Rejonowy materiał dowodowy pozwolił na prawidłowe i szczegółowe ustalenie okoliczności istotnych z punktu widzenia niniejszej sprawy oraz przyczynił się do poprowadzenia przez ten Sąd rozumowania skutkującego sformułowaniem logicznej konkluzji w postaci zapadłego w sprawie wyroku. Sąd Okręgowy podziela dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne i aprobuje argumentację prawną przedstawioną w motywach

zaskarżonego wyroku, nie zachodzi zatem potrzeba ich szczegółowego powtarzania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997r., II UKN 61/97, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1999r., I PKN 521/98).

Analiza treści apelacji prowadzi do stwierdzenia, że argumentacja skarżącego skupiła się na zakwestionowaniu sposobu rozpoznania sprawy przez Sąd Rejonowy. W ocenie powoda Sąd Rejonowy nieprawidłowo rozpoznał jego roszczenia o ustalenie stosunku pracy, gdyż nie wziął pod uwagę, że umowa o pracę zawarta z nim nie została rozwiązana na podstawie prawa. Choć powód wskazywał, jakie okoliczności faktyczne zostały w jego ocenie ustalone w sposób nieprawidłowy, to jego argumentacja sprowadzała się w istocie do przedstawienia odmiennej oceny faktów i dowodów oraz do zaprzeczenia okolicznościom wynikającym z materiału dowodowego. Powód nie wykazał nieprawidłowości w procesie myślowym Sądu Rejonowego, nie sprecyzował również, na czym miały polegać zarzucane skarżonemu wyrokowi sprzeczności. W tym kontekście jego zarzuty skupiały się w istocie na kwestionowaniu poczynionych przez ten Sąd ustaleń, które, jak wspomniano powyżej, Sąd Okręgowy uznał za prawidłowe.

W toku postępowania przed Sądem Rejonowym powód ostatecznie wnosił o ustalenie, że między nim, a Samorządem Województwa (...) istnieje stosunek pracy, zgodnie z którym w okresie od 11 listopada 1995 r. do chwili obecnej nadal jest zatrudniony na stanowisku nauczyciela – konsultanta. Roszczenia o ustalenie stosunku pracy podlegało rozpoznaniu w pierwszej kolejności, co też Sąd Rejonowy zrealizował prawidłowo, wskazując, że powodowi przysługuje roszczenie o ustalenie stosunku pracy, a następnie dokonując analizy relacji między powodem a Samorządem Województwa (...) pod kątem elementów stosunku pracy określonych w art. 22 § 1 k.p.

Faktem jest, że z powodem nie rozwiązano umowy o pracę zawartej w dniu 13 listopada 1995 r. na podstawie której powierzono mu stanowisko dyrektora Międzyszkolnego Ośrodka ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W.. Nie oznacza to jednak, że umowa ta nadal obowiązuje. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 1992 r. Ośrodek jako placówka doskonalenia nauczycieli powinien z dniem 1 stycznia 1999 r. zostać przejęty przez samorząd województwa. Znajduje to również potwierdzenie w § 17 i 18 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie rodzajów, zasad tworzenia, przekształcenia i likwidowania oraz zasad działania placówek nauczycieli, które upoważniały samorząd do zlikwidowania publicznych placówek doskonalenia lub dostosowania zasad działania tych placówek do wymogów określonych w rozporządzeniu. Powyższe jednak nie nastąpiło z uwagi na błąd Kuratora Oświaty, który pominął Ośrodek przy przekazywaniu tego rodzaju placówek jednostkom samorządowym. Okoliczności te nie zmieniają jednak faktu, że wymieniony Ośrodek z dniem 1 stycznia 1999 r. przestał istnieć z mocy samego prawa. Brak formalnej likwidacji Ośrodka nie stoi przy tym na przeszkodzie jego faktycznej likwidacji – dotychczasowy zakres działania Ośrodka od wskazanej wyżej daty został przejęty przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w W.. Nadto Ośrodek nie kontynuował realizacji działań po dniu 1 stycznia 1999 r. W toku niniejszego postępowania powód nie wykazał, aby placówka w jakikolwiek sposób realizowała wcześniejsze zadania, a nawet gdyby tak było, to byłoby to w istocie działanie poza zakresem kompetencji, które, jak wspomniano wyżej, zostały przekazane OKE w W..

Okoliczności te nie znajdują również potwierdzenia na tle postępowania z wytoczonego przez powoda powództwa przeciwko urzędowi Miasta (...) W., Marszałkowi Województwa (...), (...) Kuratorowi Oświaty i Międzyszkolnemu Ośrodkowi ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W. prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Warszawie pod sygn. akt XXI P 881/06, a następnie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. akt III APa 113/09. Zasadnie, zatem Sąd Rejonowy stwierdził, że Ośrodek ds. Egzaminów Szkolnych (...) w W. nie został przejęty przez Samorząd Województwa oraz z dniem 1 stycznia 1999 r. przestał istnieć z mocy prawa.

W kontekście powyższego Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uznania, aby rozpoznanie przez Sąd Rejonowy zgłoszonych w pozwie roszczeń powoda zostało zrealizowane w sposób nieprawidłowy. Brak było, bowiem podstaw do stwierdzenia, że między powodem a Samorządem Województwa (...) po dniu 1 stycznia 1999 r. istniał którykolwiek z elementów stosunku pracy określony w art. 22 k.p., nie ma wątpliwości, że powód nie wykonywał pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, za co nie otrzymywał wynagrodzenia. Wskazać przy tym należy, że

Samorząd Województwa (...) nie jest jednostką organizacyjną zatrudniającą pracowników w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy, lecz jednostką samorządu terytorialnego w rozumieniu art. 164 ust. 2 Konstytucji RP oraz regionalną wspólnotą samorządową zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódzkim. W konsekwencji należy podzielić konstatację Sądu Rejonowego, iż brak było jakichkolwiek elementów pozwalających ustalić stosunek pracy w niniejszej sprawie, zgodnie z roszczeniem powoda.

Powyższa konkluzja w istocie przesądzała o zasadności pozostałych roszczeń.

Sąd Okręgowy zważył przy tym, że w uzasadnieniu apelacji powód argumentując swoje stanowisko wskazał, że chodzi mu o odszkodowanie w związku z brakiem formalnego rozwiązania umowy o pracę, przy czym w ocenie Sądu Okręgowego roszczenia tego rodzaju powód winien był formułować znacznie wcześniej, bo już na etapie zmian administracyjnych związanych z przejściem nadzoru nad placówkami dydaktycznymi i z zakresu szkolenia nauczycieli, jakie miały miejsce na przełomie lat 1999-2000. Kodeks pracy w art. 291 § 1 k.p. niezmiennie przewiduje 3-letni okres przedawnienia roszczeń ze stosunku pracy. Z kolei jak wynika z dokonanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie ustaleń, w tym również w postępowaniu o sygn. akt XXI P 881/06, powód otrzymywał wynagrodzenie ze Starostwa Powiatu (...) w okresie 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 1999 r., a począwszy od stycznia 2000 r. wynagrodzenia nie otrzymywał. Można, więc założyć, że najpóźniej od tego momentu powód mógł mieć świadomość tego, że jego stosunek pracy w Ośrodku formalnie uległ zakończeniu, bądź też zachodzą okoliczności budzące istotne wątpliwości co do tego, czy istnieje. Nawet przy założeniu, że zgodnie z art. 295 § 1 pkt 1 k.p. bieg przedawnienia uległ przerwaniu w związku z wytoczeniem powództwa przeciwko podmiotom wskazanym w postępowaniu o sygn. akt XXI P 88/06, to w rozumieniu powyższego przepisu rozpoczął się na nowo wraz z zakończeniem postępowania w sprawie sygn. akt III APa 113/09, tj. z wydaniem wyroku przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w dniu 14 maja 2010 r.

Za niezasadny należało również uznać zarzut dotyczący nierozpoznania przez

Sąd Rejonowy żądania odwołującego o uregulowanie nieopłaconych składek. Zgodnie

ze stanowiskiem wyrażonym w piśmie procesowym z dnia 25 stycznia 2018 r. powód domagał się przekazania na konto ZUS w W. kwot wynikających z przysługującego mu ubezpieczenia społecznego, zdrowotnego i emerytalno-rentowego za 9 miesięcy. Roszczenie to dotyczyło zatem rozliczenia składek na ubezpieczenia społeczne, co pozwala je kwalifikować jako sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych. Charakterystyczną cechą tego rodzaju spraw jest to, że w pierwszej kolejności rozpoznawane są przez właściwy organ rentowy. Wskazuje na to treść art. 476 § 2 k.p.c., zgodnie z którym przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, dotyczących m. in. innych świadczeń w sprawach należących do właściwości ZUS. W tej sytuacji dochodzi do tzw. warunkowej niedopuszczalności drogi sądowej, tj. sytuacji, w której sąd nie może rozpoznać sprawy bez uprzedniego wyczerpania postępowania przedsądowego (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 12 grudnia 2013 r., III AUz 398/13). Zakres właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określa ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2019 r. poz. 300).

W art. 68 ust. 1 ww. ustawy wskazano, że do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy między innymi realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, a w szczególności: stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych, b) ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz wypłacanie tych świadczeń, chyba że na mocy odrębnych przepisów obowiązki te wykonują płatnicy składek, d) prowadzenie rozliczeń z płatnikami składek z tytułu należnych składek i wypłacanych przez nich świadczeń podlegających finansowaniu z funduszy ubezpieczeń społecznych lub innych źródeł, czy też e) prowadzenie indywidualnych kont ubezpieczonych i kont płatników składek.

Z kolei w myśl art. 83 ust. 1 pkt 1-5 ww. ustawy Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych; ustalania płatnika składek; przebiegu ubezpieczeń; ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek; ustalania wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu tych składek; ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych; wymiaru świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Z uwagi na powyższe, zdaniem Sądu Okręgowego, nie ma wątpliwości co do tego, że żądanie powoda, dotyczące rozliczenia składek na ubezpieczenia społeczne przez płatnika, winno być w pierwszej kolejności rozpoznane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zaś powód w przypadku wydania decyzji, którą uzna za niekorzystną, ma możliwość odwołania się do sądu ubezpieczeń społecznych, nie zaś sądu pracy. Stąd też przekazanie przez Sąd Rejonowy sprawy w zakresie uregulowania nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne do rozpoznania przez ZUS (...) Oddział w W. na podstawie art. 464 § 1 k.p.c. należało uznać za w pełni zasadne.

Brak również podstaw uwzględnienia zarzutu powoda co do tego, że Sąd Rejonowy wprowadził go w błąd, gdyż nie poinformował go ewentualnych kosztach zgłaszanych przez niego roszczeń. Zgodnie z art. 5 k.p.c. w razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez profesjonalnego pełnomocnika niezbędnych pouczeń, co do czynności procesowych. Możliwość udzielania przez sąd stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez profesjonalnego pełnomocnika potrzebnych wskazówek co do czynności procesowych oraz pouczenia ich o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań nie może być rozumiana jako obowiązek zastępowania inicjatywy dowodowej stron, czy też obowiązek pouczeń w sytuacji, gdy ochrona praw procesowych tego nie wymaga. Dotyczy to w szczególności zachowań strony przy podejmowaniu czynności oczywiście zrozumiałych dla każdego. Do sądu należy ocena, czy istnieje uzasadniona potrzeba udzielenia pouczeń. Nie stanowi takiej potrzeby sam brak profesjonalnego pełnomocnika, ale np. taka nieporadność strony, która powoduje, że brak pouczenia prowadziłby do naruszenia jej gwarancji procesowych do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez naruszenie zasady równości stron, jak również szczególnie skomplikowany charakter sprawy. Z art. 5 k.p.c. nie wynika powinność sądu o charakterze bezwzględnego obowiązku udzielania w każdym wypadku pouczeń osobom stającym przed sądem tylko dlatego, że występują bez zawodowego pełnomocnika (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2018 r., II UK 231/17; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 marca 2018 r., III AUa 1402/17).

W kontekście powyższego Sąd Okręgowy wskazuje, że z treści art. 5 k.p.c. nie sposób również wywieść obowiązku pouczenia strony przez sąd o wszystkich aspektach postępowania, w tym także o zasadzie ponoszenia przez strony kosztów sądowych w procesie cywilnym. Wymaga przy tym zaznaczenia, że ponoszenie przez strony kosztów sądowych w procesie cywilnym, w tym opłat, stanowi zasadę istniejącą na gruncie postępowania cywilnego, która wynika między innymi z interesu fiskalnego państwa, przy czym w ocenie Sądu Okręgowego znajomość tej zasady ma charakter powszechny. W przypadku powoda świadomość, co do ewentualnego liczenia się z kosztami postępowania musiała zaistnieć najpóźniej w momencie otrzymania odpowiedzi pozwanego na pozew z dnia 9 maja 2018 r., w której pozwany wniósł o zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych. Nadto Sąd Okręgowy zważył, że powód poniósł koszty procesu (zastępstwa procesowego strony przeciwnej) w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym w sprawie III APa 113/09. Już więc choćby na tej podstawie powód mógł przewidzieć, że zajdzie konieczność poniesienia kosztów w przypadku niekorzystnego rozstrzygnięcia zainicjowanej przez niego sprawy. Inna rzecz, że powód w toku postępowania przed Sądem Rejonowym w żaden sposób nie odnosił się do kwestii majątkowych w perspektywie możliwości uczestnictwa w procesie. Nie wskazywał na trudną sytuację finansową, nie wnosił o zwolnienie od kosztów, bądź też o ustanowienie na jego rzecz pełnomocnika z urzędu z uwagi na brak możliwości pokrycia wydatków pełnomocnika z wyboru. Z kolei okoliczności związane z sytuacją socjalno-ekonomiczną powoda zostały przez niego podniesione dopiero na etapie apelacji od wyroku Sądu Rejonowego, zatem na tle omawianego zarzutu należało uznać je za spóźnione.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznał, iż skarżone rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego jest prawidłowe. Apelacja skarżącego nie zawierała argumentów mogących wzruszyć kwestionowane rozstrzygnięcie, a Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę nie stwierdził, aby doszło do wskazywanych przez skarżącego uchybień. W efekcie powyższego Sąd II instancji na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, o czym orzekł jak w sentencji wyroku zgodnie z pkt 1.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2 sentencji stosownie do wyniku postępowania apelacyjnego. Rozstrzygając o kosztach Sąd Okręgowy oparł się na art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach

szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W ocenie Sądu, okoliczności niniejszej sprawy uzasadniają zasądzenie od powoda – jako przegrywającego postępowanie – jedynie części kosztów. Sąd miał na względzie, że fakt dochodzenia przez powoda roszczeń wynika z nieprawidłowości dotyczących braku formalnego rozwiązania z nim stosunku pracy oraz błędów urzędniczych w zakresie przekazania kompetencji jednostek dydaktycznych na przełomie lat 1999-2000. Dodatkowo Sąd miał na uwadze wskazania powoda, co do jego trudnej sytuacji finansowej i socjalnej, związanej z konieczności sprawowania opieki i leczenia 10-letniego syna, jak również wysokość kosztów poniesionych w toku procesu w pierwszej instancji. Ostatecznie Sąd uznał zatem za zasadne ograniczenie kosztów procesu, jakie powód będzie zobowiązany uiścić, do stawki minimalnej w sprawach o ustalenie stosunku pracy – która to kwestia stanowiła w istocie oś niniejszego sporu – która zgodnie z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018r. poz. 265) wynosi 120 zł.

SSO Monika Roslan-Karasińska SSO Małgorzata Jarząbek SSO Agnieszka Stachurska

Zarządzenie: (...)